

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Augusti Buchneri Orationes Panegyricæ

Buchner, August

Cliviæ, [1668]

III. Serenissimo & Potentissimo Electori & Duci Saxoniae Dn. Iohanni
Georgio I. ob exoptatissimum ejus adventum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69483](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69483)

ORATIO TERTIA

SERENISSIMO & POTENTISSIMO
ELECTORI & DUCI SAXONIÆ,
D. JOHANNI GEORGIO I.
OB EXOPTATISSIMUM EJUS
ADVENTVM.
NOMINE PVBLICO DICTA,
A. clō. lōc. XLVI.

SI hæc induciaria quies, quâ pientissimæ tuæ sollicitudinis munus, SERENISSIME ELECTOR, præsentis auspicio Numinis has imperterritivit provincias, non alium nobis præstaret fructum, quàm post hos annos ipsos decem quòd subeundem te urbis tectis justissimæ gratulationis plausu excipere denuò; nec exoptato tantum divini aspectu oris cujus augustam dignitatem cana illa, sed viridis & indeflexa maturitas, nescio quomodo, venerabilius & sanctius auget, avidè frui; sed & fortissimam dexteram tuam, unde tutela regimenque in omnes flexo, ut decet, adire genu, in devoti obsequii pignus religiosi osculis libare fas est; tam prolixus tamen & copiosus ille existit, ut solus sufficere videatur, qui cupidissimorum etiam avara quamlibet vota, aut vincat, aut certè absolvar. Nam quid per Deum immortalem presentiam Principis vel magis exhilaret fideles populos, vel juvet uberius? Hæc enim est, quæ statum cujusque atq; fortunam & potentissimè tuetur florentem, & debilitatem atq; dejectam efficacissimè erigit: dum in supremi Numinis morem majestas Principum, quicquid pro-

propitio dignatur intuitu, illud & beat. Malè mulcatur ager, in què rarissimè proficisci ut Dominus: aut in quo legni atq; umbratil. morâ d. fidet. Quamvis à primo iubaris ortu in seram vesperam & operarum & iumentorum desudet labor; quamvis arando terra proscindatur strenuè & offringatur ite. à lo prosc. f. deinde & conseratur semine optimo; satisq; aspirent salubres auræ & felix anni tempestas; vix proficietur ad summam tamen, ni paterfamiliaz ad partes ipsemet veniat: qui & præcipiat opera & spectet: suaq; præsentia soletur facientes haud tantum, sed corrigat etiam; nunquam non mandatorum exigat fidem. Quid quod nec soli dignoscet ingenia, & qualibet regio, quid ferat aut neget, explorabit peritè, cum quid in quoque faciendum sit, rationes subducet, ni omnes agri particulas omni tempore anni frequenter lustrat atq; circumeat. Nā licet nec studiū villico, nec fides desit; fit tamē nescio quomodo, ut quisq; in rebus suis plurimū videat, & malè plerumq; expectat dominis, si servulos suos audiunt magis, quàm docent. Quid est Respublica, quā villa quædam maxima? Ubi patrem familiaz ipse exhibet Princeps: cæteri, qui funguntur partes, magistrōs, actores, operas repræsentant. Quorum fides atq; industria ne quid vacillet; atq; ut exploratis constet, qui status provinciarū, quæ vires; qui habitus civium ac sensus sint (quorum notitia ad pacis iuxta ac belli regimen, mirum quā facit) non minus utile erit invisere principem sæpius atq; obire regni partes, quàm patrifamilias expedit, inspicere agros, lustrare conseptra, quid fiat aut omittatur operis cum cura exquirere. Ita enim & deprehendet sana validaque quæ sint; ut soliditatem iis det præsentia sua: & agra affectaque cognoscet, ut tempestivum remedium affe-

afferat. Quare quod disciplinæ rusticæ conditores
 monuerunt verissimè *nihil in agro fertilius Domini oculo
 esse*; id in Repub. quoque habebit locum statuendum-
 que omninò erit, provinciarum profectum maximum
 in Principis præsentia situm. Nec id non pensi habu-
 erunt optimi quique, qui præfuerunt rebus, & pro pa-
 rentibus publico se meminerunt admotos. Nam in
 Augusto, maximo omnis ævi & sapientissimo Principe,
 id luculenti scriptores mirati adeò sunt, ut inter cate-
 ras laudes hanc sollicitudinem ejus ac curam dissimulan-
 dam sibi minimè existimarent. Et Hadriani Imperi-
 um, quid aliud prope, quam peregrinatio perpetua fu-
 it inspectioque provinciarum? Quasi frustra in cæteris
 æmulatus sibi Augusti videretur exemplum, si in hac
 gloriæ parte deficeret. Scio, quid debeat majestati
 Principum; & quàm profanæ audaciæ sit, positorum
 in summâ fortunâ consilia rimari malle, quàm revere-
 ri. Sed vehementer aut fallor ipse, aut sæpe necesse
 est decipi, qui actus principum solâ externâ specie æ-
 stimant; hærentesque in superficie nihil ulterius pu-
 tant subesse. Altissimæ principum mentes intra re-
 cessus arcanos rationes putant frequenter, quas curio-
 sitati scrutantium dum volunt subducere, sic solent in-
 volvere, ut ex præsentium rerum, quæ geruntur, facie ni-
 hil trahant omninò, & plane divertant. Itaque fit, ut
 severissimis etiam curis lepidior aliquando inducatur
 persona; & sub refectiois specie negotia ipsa explicen-
 tur. Quod meminisse oblitus ille, qui ex amicis floren-
 tis illius in Hetruria dominatus conditori, multa jam
 luce nondum surgenti, marcentique adhuc ex somni re-
 liquiis superveniens, castigandi principis arripuit caus-
 sam; ad quendam torporem & parum virilem corpo-
 ris

ris curam interpretatus quietis secretum, quod Reip. dederat, & omni corripientis industria vigilantius ac operosius erat. Est quidem, SERENISSIME ELECTOR, ubi cum influentibus negotiis fecisti paria, proprium tibi & acceptissimum omnium remissionis genus, in saltus, lataque silvarum indagine claudere, atque aut premere equo cervum æripedem; aut apro fulmineo congredi, & occupare irruentem ferro, cum nobilissimis bestiis nunc agilitate virium, nunc fortitudine haud contendenti aliter, atque si otii tui oblectatio sine sudore constare haud posset: aut recreationis haberet instar laboris cum labore mutatio: decantatissimæ heroum veterum disciplinæ ut reddas fidem, qui delicatam omnem cessationem, & ubi locus severiori virtuti haud esset, non remissionem ac otium; sed effœminatam mollitiem turpemque desidiam accipiebant. Viderisque in præsens, ut ex venationis medio cursu huc advolas, perinde venationem quærere, petiturus à nobis quoque solatium mulcendis laboribus, quos incredibiles hæctenus pro nostra quiete & incolumitate invictæ patientiæ robore sustinisti. Non fallit nos tamen admirabile illud pietatis tuæ temperamentum, quo oblectationes animi à curis feriis haud separas; & cum virili voluptate Reip. usum perpetuò jungis. Dabis veniam, CLEMENTISSIME DOMINE, si curiosior fortè, quàm circumspectior videar. Sed cum sederet exoptatissimi tui adventus fructum indulgere nobis, illud, opinor, fuisti secutus, quod diligentes agricolæ (nam inde iterum mihi exemplum petere licet) solent: qui, ubi magna tempestas detonuit, & cœli pacatior status egrediendi reddidit copiam, in agros suos excurrunt illico,

lico, & quid nocuerit peperceritve procella & grando
 curiosè observant: ut aut vexatis maturè parent re-
 medium; aut perdita deletaqve quamprimum instau-
 rent. Itaqve alibi deducunt & siccant torrentes a-
 quas: alibi decussorum ramalium stirpiumqve conge-
 runt strages purgandis locis est ubi erigant statuini-
 nentqve de pressas & incurvatas arbusculas, aut novel-
 las ordinent, quæ desperatis fractisqve succedant: ni-
 hil non agunt deniqve, ut & honestas sua reddatur
 fundo, & constet utilitas. Neque ignoras, PROVI-
 DENTISSIME PRINCIPUM, quæ inimici fati truci-
 culentia, quæ impotentis turbinis vis incubuerit haec-
 nus: quantumqve malorum invexerit nobis hic con-
 tumacissimus belli furor. Ergo cum jam redire nobis-
 cum in gratiam iratum videatur Numen; cum evane-
 scere incipiant nubes, quæ paulo ante tot tristitia cir-
 cum fulmina ejaculabantur tranquilliorqve fulgere se-
 renitas; ut coalescere distracta discant iterum, prostra-
 ta erigi, lanari lasa ac saucia, firmari stantia ac conser-
 vari (si modò quid stare intactum potest in tam vagata
 latè ruina) optimum judicasti, in rem venire præsen-
 tem, & tuis potius, quàm alienis oculis, quos falli atqve
 dormire non raro accidit, credere. Ac verò ne pigrum
 ac lentum veluti traheres iter, & in cujusdam pompæ
 effigiem mole tardissima proveheréte motum adden-
 dum profectio ni venationis impetu censuisti. Conse-
 cuturus id quoq; in eo, ut commodare pietatis tuæ præ-
 sentiam, non vendere, aut imputare, videreris. Itaqve,
 nunc omnem litem nostrum retia tua plagæq; occu-
 pant: ipse autem vigore atq; constantia juvenis, sola ca-
 nitie atqve consilio senex, latissimè circumvectus vici-
 niam duo egregia publico præitas. Simul enim saltus a-
 gros-

grosque noxiis liberas bestiis, ne spes vota que agrestium in novi belli speciem deinceps obsideant: & medicari ut possis necessitatibus nostris, clades ipsas & vulnera accuratissimè recenses. Oportunum erat hoc loco, DOMINE, longum malorum texere ordinem, & exaggerata oratione movendis affectibus repetere ac percensere, quæ in fortunis suis quisque ac bonis damna, detrimenta, clades perpessi hæctenus sumus: sed hodiernæ gratulationis lætitia commemoratione ac odio tristium corrumpi haud debet. Infringit enim gaudii vim calamitatum priorum recordatio. Nec frui satis videtur præsentibus bonis lætitia ingens, nisi his solis incumbat; & quicquid sui temporis non est, vel obliviscatur, vel certè seponat. Quapropter neque in universum quicquam ejus attingam; nec sigillatim nostræ urbis exacerbabo vibices ac plagas, quas ei communis fortunæ sævitia incussit. Et inculcare magnopere, quid attinet, quæ se in oculos ipsa ingerunt, & ut dissimulare studeas, haud patiuntur regi, ultròque se produnt, ac quasi adeunt manum? Quicquid sit nihil tam labefactatum corruptumque est, vel tam afflictum atque prostratum, quod non in tuæ præsentis luce erigat se, ac incitet veluti recepto spiritu, inque novum & meliorem habitum levante dextera tua te tunc affurgere. Multum fiduciæ jacenti ex morbo additur, ad quem accedat Medicus & artis eximiæ & humanitatis perspectæ: ut possit opitulari haud tantum, sed etiam velit. Is ergo cum levat clementer brachium, cum tangit venam sollicitus, aut manum pectori admoveat, cum frontis orisque habitum inspicit; mox modum virium, quietis statum, quàm aut fastidiat, aut appetat stomachus, & diligenter, & multa verborum comita-

mitate exquirat; quâ spe se tollit ægrotus, & gestit potius, & quasi oblitus valetudinis se quam pulcherrimè prope habere putat. Nobis quoque, PISSIME PRINCIPUM, primum & maximum ad salutem, non signum magis, quam documentum certissimum est, quod vulnera nostra & ægrotudines inspicere atque tractare ipse dignaris; quantumque sic nobis fiduciæ addis, tantum dolori & detrahis; ut licet sublata nondum sit mal' ipsius causa; sensus hebescat tamen, cum tam inpropinquo medicina appareat. Ita & vales ingenio, & longæ experientiæ disciplinis instructus polles, ut qui quam eorum, quæ ad salutem nostram faciant, nihil ignores. Tanta de cætero bonitas tua est, ut impertiri ultro velis, quæ sapientissimus animus tuus frug' fera nobis & salutaria providit semel. Quæra, in quantum consulere potes necessitatibus nostris; in tantum & voles. Voles autem quamplurimum: & facta, quæ voles, ut habeas, cum efficacissimæ tuæ industriæ nervi (nam quis te acrior & impiger magis ac strenuus se Reip. commodet Princeps?) tam aspirantis tibi familiariter favor Numinis dabit. O auspiciatissima igitur, & non in brevis ac temporarii boni spem; sed in augurium & minimè fallax felicitatis perpetuæ omen induciarum sancita pactio! O nobis lætissimæ prosperimæque Kalendæ Decembres! Quæ licet in arcum cogatis diurnum lumem, & solem subducentes terris quodammodò effœtum & segnem & inamœnum annum concilietis; at patriæ tamen dum redditis patrem, dum exhibetis obtutibus nostris verendum salutis ac securitatis publicæ pignus; plus certè in uo confertis Principe, quam aut Sol ipse, aut annus donet, Quorum ut capere munera ac frui liceat, a virtute, a sapien-

pientia, à bonitate regnantis est expectandum. Quantum enim & bonus annus, & pii tribuent Soles, si extra securitatis spem positus sit agrestium labor; aut ipsemet princeps procellâ quâvis & tempestate violentius incumbat; feliciorque proventus anni non tam gaudendi colono afferat copiam, quam flendi necessitatem imponat? Jure idcirco alacris omnium & effert & jactat se pietas: quantumque intus concepit quilibet gaudii, tantum in ore, in gestu, in habitu etiam promittit. Nihil autem pusillum, ac leve & tralatitium intra animos nostros æstuat; & sensus sagitat omnes, truditque per turbam & quasi tumultuatur inter se, dum simul præsentium voluptas maxima tenet, & spes futuri lenocinatur. Atque ignosces, SERENISSIME ELECTOR, si in tam impotenti lætitia inconditi aliquid, & parum decorum admittimus, officiique sollicitudinem affectûs magnitudo elidit. Impetuosissima res magnum gaudium est: præcipue, quod diurnam post ægritudinem atque mœstitiam incumbat. Nequæ enim in unum hominem simul & vehemens motus animi, & diligens sui custodia convenit. Ut saxum ingens montis, cum sua emotum est sede, teneri non potest, devolviturque lapsu præcipiti temerè, quâ patet declivitas; sic mentes nostræ, cum incitata vehementius sunt, quâ vergunt, ruunt; nec eunt in vota sua ordine, sed raptim præcipitant: cum simul affectui, & rationi vacare haud possint. Non offendent te igitur ruentis confusè, & tibi eripientis propemodum iter malè digesti clamores turbæ: non immoderatus gratantium strepitus, & exultatio impotens; neque enim irreverentia atque protervitas; sed nimia & sui secures eorum est pietas, qui, à quo omnes felicitatem expectant,

D

pectant,

peccant, videre dum ardent, habere decoris rationem
 haud possunt. Itaque omnis ætas & sexus, & status
 omnis ac ordo certatim affluit, & quo majores spes
 quisque de tuo sibi promittit aspectu, hoc intueri, hoc
 venerari te propius optat. Si dignaris respicere (&
 quidni digneris tam amans tuorum, tam bonus & fa-
 cilis princeps?) sed si dignaris respicere igitur, videbis,
ELECTOR, ad tam beatum spectaculum tui non pu-
 bem adultam ruere tantum, sed parvulorum etiam gre-
 ges, & lascivire, ut solent, propemodum gaudio, suspi-
 cientes ex longo licet, sub quo in meliores spes tandem
 succrescere se non pueriliter sibi persuadent. Videbis
 senes supra ætatis obrepere vires, & incitare tarditatem
 annorum, ne transeundo prævertas, à quo debilitati
 suæ securitatem & quasi baculum quendam expectant.
 Jam medii horum quam jactant se? Quam virili atque
 cordato gaudio ingenii juxta & corporis robor im-
 pendere gestiunt, quem in præsentia intuentur? Quid
 nunc pudicas virgines, quid castas matronas comme-
 morem? Quæ aut legitimas nuptias nunc nihil detre-
 ctant; aut tæcunditatem suam odio non habent. Vi-
 dent enim tum cui genuerint liberos, tum cui legitimè
 gignere cupiant. O quantum ingenium justis & im-
 moderati gaudii est? Quod & superbiam amplis demit,
 & parvis addit fiduciam: ne aut beati fastidiant mise-
 ros, aut vereantur calamitosi beatos. Spectant unà
 divesque & pauper; & quos fortuna discriminat, a-
 mor ac desiderium tui conjungit. Qui cum ex æquo
 triumphent adventu tuo, hoc differunt tamen, cum
 novi spes fati abblandiatur alteri; alterum verò se-
 curitas veteris & incrementa titillent. Sic multa
 cum præstes in præsentia omnibus, **ELECTOR SE-**
RE.

RENISIME, non pauca tamen in posterum debes; & ab adventu tuo, ut nemo non partem felicitatis aliquam sibi promittit; sic in eodem concurrunt omnes, lætantur & gratulantur omnes. Præcipuè Academia tua: quæ quidem hoc abundantius lætitia hodierni diei fruitur; quò ad beatum complexum tuum benignius propiusque admittitur. Cùm non videre tantum viderique licet; sed alloqui etiam & venerari coram, cui & suam salutem hæcenus debet, & debitura post est, quam potest sperare, felicitatem. Quam hoc uberiolem quidem præsumit; quod ex præteritorum certitudine, de futurorum fide animosius speramus. Quod si natura rerum permetteret, ut fundamentis æternis quæ sita altissimè sunt, aut structa invictis operibus fixa penitus sedent, se commovere & agere possent, (quanquam in Poëtarum fabulis incedere montes, procurrere silvas, coire in muros saxa & lapides legimus) non nos, spirantia ejus & animata membra tantum, hic consisteremus ante Te; sed exedræ omnes & acroteria huc ultrò venirent, & de pulcherrimis maximisque beneficiis tuis loquerentur: quin hortuli nostri atque agelli, & ipsi domestici lares, niduli nostri, leverent se funditus, seque proriperent in tuum conspectum, acturi gratias, quod ab hospitibus, à vectigalibus, à munere omni ac in tributione militari, immunes, indemnes, liberos præstiteris. Quod beneficium nisi tulissent à manu tuâ; jamdudum illi, aut vasto squalore ac solitudine in senticeta fœdasve uligines; aut situ ruinavè in antra, in stabula, in rudus de forme, & nescio quos quisquiliarum sordidissimos aggeres abiissent. Quare quod feruntur, coluntur, habitantur & fructum præstant; non dominorum diligentia, non cælo

& solibus magis, quàm tibi debent. Quamquam quid agellorum ego, quid possessiuncularum nostrarum recenseo bona, præteritis iis, quorum hæc gratia in eos collata? Nam quid attineat, quæso, durare cubicula nobis ac mansiones integras, constare tutelam & cultum fundis; si fructum omnem excedat impensa, & patrem familias strangulet sumtus, & nosmetipsos novissimè contabescentes miseriam cedere bonis, & vertere solum, & aliam patriam, novasque fortunas, everfis veteribus, indignis erroribus, laboribus improbis, quærere, necessitas cogat? Quare servasti hoc tuo munere, CLEMENTISSE PRINCEPS, non bona nostranobis tantum; sed nosmetipsos bonis nostris; & nos servasti autem, ut Academiam tuam servares. Quam non in tectis & ædificiis, non in palæstris atque gymnasiis, sed viris æstimabas. Neque enim columnæ ac pilæ, aut tabulata affabre structa, nec ornatissimi quamvis cathedrarum suggestus edere vocem, & disciplinis præclaris formare rudum animos, nobilissimarumque artium doctrinis imbuere & expolire ingenia solent; virorum id munus, neque quorumvis, est: sed qui perdidicerunt jam olim, quæ docent, exactè, nec non in meditationibus illis exercent assiduè ætatem, & vacant solis, aut eò cætera omnia referunt. Quos eam ob causam habere & liberaliùs oportet: ne quasi contemti neglectique remittant studium, & minus perficiant; aut aliis applicent animum, unde emolumentum majoris fiducia redit. Quo nullum aliud aut pestilentius affligit studia; aut officinas eorum ac domicilia Academiæ citius evertit. Utinam vero (postquam in hunc deventum est locum) ea desubito mihi divino munere eloquentia daretur, quæ non partem
quidem

quidem illius laudis, sed omnes numeros ejus impleret; simulque & suavitate alliceret, & subtilitate suaderet, & gravitate, instar profundæ grandinis ruens, percelleret: ut omni orationis genere, omni facundiæ habitu, publicè tibi, SERENISSIME ELECTOR, agerem gratias, & hoc cœlesti munus tuum, sic inculcarem seculo nostro, sic commendarem posteris, ut ejus memoria contra omnem obtrektorum invidiam, ne atterant; profunditatem temporum, ne sorbeant; ruinam casuum, ne solvant ac deleant, invicta perduret. Interest enim, interest, eam in laudibus hominum, in fama rerum, in perpetuitate ætatum manere exemplo principibus, quid & honoris literis, & indulgentiæ literatis debeant: ne his oppressis calcatisque, & illæ intereant, & secum unâ humani generis trahant exitium. Cujus quidem maximi beneficii tui, ELECTOR, cum diligentius replico ordinem, & formam ejus perscrutor, nescio equidem, quid prius in eo, quid magis admirer; bonitatemné animi tui, in qua origo ejus & incunabula quasi posita sunt? an rationes consilii tui, unde adultum robur atque perfectio est? num voluntatis constantiam, ex qua invictum nobis perdurat? Quia & es, & eris semper, sicut fuisti, optimus; cepisti, ut dares, impetum: ne dares temerè, deliberasti maturè (Profusio enim, non liberalitas, largitio est, cui ratio haud constet) Præstas indefinenter autem, quæ decrevisti semel præclare, ut approbes, gravitatem eandem ac pondus & moribus & rationibus tuis inesse: Teque, quàm aberrandi proclivitate, quàm pœnitendi necessitate excludi. Neque enim quem pœnitentia cepit temere, quàm inconsultum & vanum, quod ut umque à tuo ingenio longissimè abest. Prosperant qui-

dem omnium literarum jam olim superioribus seculis Imperatores Augustissimi: peculiari indulgentia etiam caverat nobis D. MAURITIUS, qui primus in gentem tuam sacrum Imperii enses intulit, Tibique DOMINE, auspiciis felicissimis per avi patrisque & fratris pius transmisit manus; sed obsoleverant illa pleraque in animis hominum, & velut situm traxerant, cum ipsa felicitas temporum usum illorum consumeret. Sic factum, ut quae per pacem magnifica habita, exortis mox bellis, & cum deberent exeri, inania prope & inutilia reperirentur. Oppressissetque nos pariter, & evertisset hanc toto terrarum orbe clarissimam Academiam publici fati atrocitas, ni intervenisset pietas tua, & quasi obiecto suae clementiae clypeo infesti fulminis ictum in tempore declinasset. Quid animi enim, quid reliquum nobis manere fiducia poterat, quo fulciretur vitae spes, quo nostra persona ac status inniterentur, si post intercepta stipendia foris; consumpta & erogata patrimonia domi & conjugum dotes, nil praeter vilitatem, orbatis honore privilegii; & desperationem ac famem, honorum naufragis, restaret? Sed sicut beneficium Solis lumen caligines noctium facile dissipat, simul redditur terris; ita evanuerunt curae mœroresque nostri illico, simul clementiae tuae lux fulgere nobis cepit; & reddito spiritu privilegiis veteribus ac senescentibus sollicitudinem nostram solata est; & gratia novorum exhilaravit spem nostram ac confirmavit. Ita factum, ut licet haud pauci aliò, & extra patriam, ubi nec bella, nec calamitates ullae bellorum urgerent, invitarentur luculentis conditionibus, plerique tamen omnes restiterint, nec deseruerint stationes: obfirmatique adversus fortunam meliorum spe, & tuae clementiae

tiae

tiæ sumtâ fiduciâ, putarint satius, ostentati commodi fructu excidere, quam fortis ac generosi animi perdere laudem, si segniores scilicet in approbanda tibi fide viderentur sua; quàm indulgentia tua in exerendâ cumulandaque pietate nosceretur. Neque fefellit hoc nostrum augurium, CLEMENTISSIME PRINCEPS: quippe quem non minore constantiâ collata asserere munera jam deprehendimus, quàm quò facilitatis affectu contulisti ante. Nam venit usu nobis, ut non sufficeret, dedisse semel; sed iterum iterumque vindicare tentata, ut esset necesse. Reperti siquidem sunt, qui quererentur apud te, cum ante non semel, tum & nunc nuper etiam, felicitate immunitatis collatæ in nos accumulari suas miseras, accrescente sibi onere, quod nobis ademptum. Præclarum quidem in principis laudibus clementiæ titulum; sed æquitati si nihil officeret. Æquum de cætero, non separari à remedium collatione, quos mali fortuna conjungeret. Quos quidem, dum serunt talia, dum persuadere conantur, nec odii cujusdam adversus literas, neque livoris in ordinem nostrum infimulaverim. Paratus potius ad labendi facilitatem, cui in universum mortales obnoxii sumus, communemque humanis ingeniis affectum amicè referre. Quàm læta & prospera bonarum rerum splendore perstringere ac hebetare mentis oculos; tam obumbrare miseriæ sordibus suis & quasdam quasi offundere tenebras solent: ut utrobique malè pateat verum, & hîc & ibi magna errandi detur occasio. Jam quotocuique cum suâ fortuna tam convenit bene, ut, quamvis minimè malus, non tamè obliquè aliorum intueatur felicitatē, nec in solatii parte accipiat, etsi dispares ordine, fortunâ tamen sibi æquari? Hinc

boni illi viri, cum se respicerent maximè, & in vulneribus suis tantum haberent manum, advigilantes doloribus, qui urebant; quid deberetur aliis, tanquam obductâ oculis nube, minus perspiciebant. Non nominabo opificia ipsa apud Te, SERENISSIME ELECTOR; sed quotquot eorum recensere fas est, quanti, quæso, ipsis aut disciplina artificii in mercede & cultu; aut celebratio denique, in instrumento tuendo & perficiendo opere constat? Quæ à primis propemodum institutionis annis, aut parcunt patrimonio, aut aliquid lucrifaciunt statim: ut simul habeant interim, quo rudimenta ac tyrocinia sua tolerant; sed post deinde inveniant, quo fundent familiam, & incrementa rebus sperent. Quam dispar eorum conditio, qui se dederunt literis, tuamque ætatem in excolendis tradendisque studiis occupant? Quibus à prima pueritia usque & prope infantiam, in præceptores, in libros, in cultum ipsum ingenii, tum cætera vitæ degendæ honestè præsidia, faciendi sumtus perpetuo, tantique sapius sunt, qui patrimoniorum fructus haud tantum omnes, sed ipsa quoque, & si quid præterea in mercedibus, præmiisque industriæ suæ quæsierint, exhauriant atque consumant. Cum tot, & maximæ quidem, impensæ non alio fermè fructu constare ipsis soleant, quàm qui aut situs in sterili alicujus scientiæ laude, aut Reip. cesserit. Cui non modo dierum labores, sed noctium quoque ac lucubrationum nostrarum vigiliis ultrò impendimus. Ne census atque fortunas tantum; sed vitam ipsam & valetudinem in emolumenta ejus conferamus. Rati, hanc demum vitam, hunc verum usum divitiarum, si publico profint. Quod non recogitant, puto, qui nos vilissimis etiam opificiis

ficiais

ficiis æquari cupiant; & id queruntur per bellum immunes oneribus, qui omnia nostra jam diu erogavimus ante, cum quæstum quidem ipsi facerent. Urgeant bella, incumbant arma, non cessant planè opificia tamen. Facilius enim negamus cultum animo, quàm sua præsidia corpori demimus. Et prima omnibus tuendæ vitæ; non excolendæ & informandæ, cura sedet. Ut opificiorum igitur usus perpetuus est; ita iisdem vitæ defunt mercedes, licet per bella parcius redeant. At jacent in pace etiam studia sæpius; sed tempestate bellorum vel conculcantur: cum cessant & intercepta stipendia & commoda cætera debita studiis. Et ægtè est tamen, haberi discrimine aliquo, quibus & nihil ex sua industria; & quibus aliquid reddit? Æqvè omnibus quidem, coortis bellis, armorum præsidio opus est: ei tuendo tamen, quid ad justitiam interest; si hic pecunias, ille aliud quippiam conferat; modo quisque quod habet, & cujus maximè sibi præsto est copia, conferat? Nempe & nos intribuimus quod est in manu: & quid si studiis nostris promovemus magis arma, quàm cæteri oculis suis adjutant? Qui saltem gerendis bellis ministrant subsidia; cum nos & bene gerendis sufficiamus. Nam ut ingenium suum machinis, disciplina munitionibus, ordo & robur aciei constet; tum ne positus cœli & habitus; ne situs locorum atque ingenia (unde magnæ gerendarum rerum occasiones nasci solent) decipiant: in summâ, ne Imperatori consilium, consilio vis & ratio desit, nostra studia, nostræ artes & disciplinæ in primis promittunt. Quas dum docemus & profitemur, juxta & paci consulimus, & bello prospicimus: ac itaque semper, etiam cum immunes cæteri sunt, maximum & fructuosissimum Reip. vecti-

gal persolvimus. Sed quo me proripit æstus animi, SERENISSIME ELECTOR, ut hæc, & apud te, & isto tempore, disputem; simulque adesse communi causæ, & remederi eorum contendam errori, qui nos, & studiorum nostrorum merita, dum dolor iudicio officit, non suo pretio æstimant? Disceptata jamdudum hæc apud animum tuum decisaque sunt: & repulisses protinus, quoties hæctenus inquietarunt clementiam tuam, qui, si non invidabant collata in nos beneficia tua, dolebant tamen sibi negata; ni boni principis, hoc est, tuum existimasses, fastidire nullius querelas; eorumque inprimis admittere comiter, qui se afflictos statuerent; ne gravaretur eorum mœror, qui levamentum expeterent. Licet itaque jam peroraverat causa nostra apud Te, te ipso Patrono; tamen ut ordini iudiciorum nihil decederet, nec definires quicquam nisi legitimè, totum negotium tuo eorumque arbitrio, quos sanctioribus tuis consiliis adhibes, iterum iterumque commisisti. Nam & à nobis allegati fuerant, qui pro necessitatibus nostris facerent verba. Quos quidem (nam neque istud silere, ad tuam gloriam interest) qua facilitate obvia, qua benignitate incredibili, quo novæ comitatus exemplo, denique, quibus uberri- mis certissimisque gratiæ atque clementiæ principalis pignoribus, excepisti, fovisti, dimisisti? Parum erat, fecisse liberaliter copiam explicandi allegationis ordinem apud eos, quos ei negotio destinaveras: parum erat, te cognovisse ipsum causam, & tam clementer, quam graviter pronunciaisse pronobis; admisisti præterea, quos miseramus, & ipsos, dedisti dextram, vadem sanctissimum pietatis tuæ; adhibuisti mensæ; provocasti ad communionem sermonis quam jucun-
dis-

diffimè, cum nunc solatiis erigeres, nunc informares
 præceptis; alquando & interfereres jocos, ut simul &
 hilaritas sua convivio, & sua constaret salubritas.
 Quid quod discessuros ultrò commeatus instruxisti
 diplomate, quosdam & xeniis honorasti? O mira-
 bile principis ingenium! Simul & gravitatis & comita-
 tis omnem implesti laudem. Quid nunc Augustos
 deinceps, aut quid Trajanos admirer magnopere,
 quorum civilitatem præ cæteris ornatissimis laudibus
 veteres extulerunt scriptores? Illorum exempla legi-
 mus, tuavidemus. Et ea quidem, quæ, si non supe-
 rant illa, tamen exæquant. Bene habet, PATER
 PATRIÆ, bene habet, STATOR LITERA-
 RUM! Non potest abire ab se liberalitas tua: non
 pœnitendum quiddam admittere prudentia: & si mu-
 tari pateretur constantia; non esset profectò, quod in
 vocabulo suo audit. Quare intemerata tibi manet
 virtutum tuarum gloria; & nobis beneficia tua non
 imminuta. Adeò quidem, ut, non contentus hæc
 decrevisse intra operta Consilii tui haud semel, in ipsis
 comitiis publicis, favente imprimis amplissimo Equi-
 tum ordine, quasi obsignans confirmasti. Nempe o-
 stendere alium atque alium; & elargiri aliquid, quod
 mox eadem facilitate eriperes, circulatorium ludum,
 & præstigiæ opus; non, quod deceret gravitatem
 principis, existimabas. Quid magis, aut ad fastigii
 vestri gloriam, SERENISSIME PRINCEPS, aut ad
 tutelam felicitatis publicæ facit, quam optimas artes,
 & sapientiæ studia florere quam maxime? Fortu-
 na quidem ac opes potentiam atque formidinem
 circumdat principibus; magnos & admirabiles so-
 la excellentia animi, & in præclaris operibus
 specta-

spectata virtus efficit. Sed quicquid prudenter, quicquid magnificè fortiterque dictum, factum, gestumque fuerit, vix ultra unam ætatem in aliorum admirationem exemplumque durabit, nisi deo a ingenia interveniant. Quorum sacer & magnus labor quicquid attrigerit, id eripit leto, perpetuoque cum posteris transfigens, aliã, & immortalì vita donat. Ac quamvis magna imperia parentur viribus; justitia tamen & bonis artibus conservantur. Quas si deleri in animis hominum, in usu rerum extinguere contingat, non alius status humani generis expectandus, quàm mundi nondum illustrati luce, nondum digesti in admirabilem istum ordinem & pulchritudinem absolutissimam, ex qua & appellatur, fuit: cum discordantia rerum semina, non separata jamque composita; sed temere mista atque confusa pernoctis immensæ vastam voraginem volutarentur ac volitarent sine lege; & calida frigidis siccis humentia, mollia duris, gravia levibus pugnarent. Cujusmodi chaos superioribus seculis, cum diuturnitate bellorum & ferocissimarum gentium incursionibus, elegantia literarum ac honor, scientiarum ac artium splendor, ipsa religio denique, humani animi maximum bonum, non offuscaretur duntaxat inducto squalore; sed immergeretur propemodum penitus infelicissimæ tenebris, & quodam quasi noctis obscenæ alveo conderetur, ut non ignorabas investum; ita, ne simile fatum, aut seculum tuum aut posteritatem opprimeret, cavendum & annitendum modis omnibus existimabas. Certe propositi igitur ita mandasti armis tuis tutelam patriæ, ut literarum securitatem non turbarent; nec urbem tantum, sed Academiam vel maximè assererent. Cujus tantò majorem ha-
 ben-

bendam tibi statuebas curam; quo tristior funestior-
que in omnes partes rei Christianæ; adde & inexcusa-
tior apud posteros, futura ejus videbatur ruina, si nul-
la hostili vi fuisset illata. Malles quidem nemini ar-
ma tua oneri esse; sed si cedendum tamen fortunæ;
satiùs est, eximere paucos; idque, non magis ipsis, aut
gratiæ tuæ; quàm Reipubl. dare, cujus salus suprema
lex est. Maeste hoc animo, maeste hac gloriâ, ELE-
CTOR SERENISSIME, quæ & majorum tuorum
laudes supergrederis, & tuas ipsius, quas quidem A-
cademia debet, excedis. Condiderit eam maximus
suo seculo princeps, atque id solus meritus hætenus,
ut sapientia ei, quæ nihil cœlestius, novum conde-
ret nomen; locupletaverint ornaverintque & conser-
varint ad posteros cæteri; magnificentum quidem illud,
atque ad omnium seculorum memoriam illustre erit;
sed tuis his meritis impar tamen. Enimverò in abun-
dantia opum, & rebus tranquillis, exerere liberalita-
tem, & facere sumtus; aut parta quæ habeas tueri be-
ne integræque relinquere heredibus (quæ illorum
laus est) non arduum ita atque difficile; at verò in ma-
ximis turbis, in medio bellorum incendio, cum alia
jam prostrata, dejecta, calcata jacent; alia fato ei-
dem proxima nutant; solitudo & clades & vastitas un-
dicunquæ incedit, non stantia quidem & integra; sed
ruinosa atque laplantia sustinere, tueri, asserere (quam
tibi vindicasti gloriam) id tam excellentis divinæque
virtutis existimo, ut neque condere primùm & insti-
tuere præclara opera majus putaverim. D. MAURI-
TIUS quidem, nulla unquam ætate silendus princeps,
& ob exempla maxima, quæ dedit, sapius, & nunquam
sine summis laudibus commemorandus, bello &
armis

armis perterrefactam ac dissipatam hanc Academia collegit, firmavit, exornavit, magnificisque privilegiis instruxit; eaque de re videtur venire in societatem hujus gloriæ tuæ: venitque profecto; sed ita tamen, ut Tibi ultrò, SERENISSIME ELECTOR, priores & ampliores partes concedat. Omnis illa tempestas, quæ proximo seculo urbem, viciniamque circumcirca, concussit atque afflixit, intra non ita multos defævit menses, & terruit magis atque attonuit tum, quàm incubuit bellum atque confecit: morbi acuti instar, subito ingruens, acriter urgens, & brevi transiens. At nos per lustra ipsa duo non tam expositi bellis, quam cincti undique bellis fuimus: plurimumque annorum, quàm illi dierum, prope obsidionem sumus perpeffi. Quantò facilius itaque fuerit, trepidantes & metuentes, sed nondum miseros, colligere; quàm nunc defectos, & exanimatos jamque labantes tenere, ne cadant? Videturque mihi illa tempestate quiddam deliquio simile passa fuisse Academia: nunc autem capitali morbo gravissimaque implicita valetudine ad fatum ultimum accessisse. Et est felicitis quidem industriæ revocare suppressum spiritum; sed cohibere fugientem, & retinere vitam, cum instrumenta ejus consumpta pleraque sint, nec alimoniam quicquam prope ac boni succi adest, id efficacissimæ cujusdam & planè divinæ virtutis opus. Quid quod D. MAURITII privilegium angustius, quàm pietatis tuæ beneficium patet, ELECTOR. Neque enim cum vita nostra desinit; sed quasi peculii aliqua pars ad conjuges atque heredes nostros transit. Ut non jucundius vivere, quàm mori liceat. Dum securos finiri & metu vacuos licet; ne in affectus nostros iidem recur-

rant

rant & obruant fluctus, quos indulgentia tua haecenus à nobis averterat. Ut viceris tuos hac parte gloriae, dictum est: ut temet ipsum, restat spe veniae tuae, SERENISSIME PRINCEPS, ut dicam. Contulerat munificentia Patris tui summam ingentem in convictorium publicum constituendo aëratio, ex quo sine difficultate tuendo illi & conservando sumtus perpetuò suppeteret. Hanc cum superioribus annis aëricatorum nequissimæ artes, & illud triste in publicum monetarium malum, quod se bellorum initiis miscuit, circumscripsisset haud tantum, sed penè totam intervertisset; & tua supplevit pietas, & ei suppedians amplificavit magnificè, cum dimidium tantum superadderet, liberalitas. Quid, quod Professoribus ipsis ad ordinaria stipendia novas accessiones & commoda, fruenda in annos singulos, ex frumentario canone decrevisti? Magna quidem hæc sunt, & efficacia ad exprimendam indulgentissimi animi tui munificentiam singularem. Sed difficilius multò ac excellentius est, desperatis salutem reddere; quàm nondum miseris emolumenta largiri. Cùm illa conferres, toris ac lacertis, Academiae suum servasti, auxisti robur? hoc cū concederes, revocasti, & novos quasi astrinxisti nervos; qui tabidos solutosque continerent artus: ipsa vitalia denique fessa, emarcida, deficientia vigore novo ac spiritu animasti. Ut magna mox admiratio incenserit stare cernentibus Academiam, & sibi præter omnem spem esse superstite, quam conclamatam paullo ante, & prope depositam existimaverat. Ac videbatur ei certè supremum casum jam astruxisse fortuna; sed tua prævertit pietas, & affuit Numè consiliis, quæ inspirarat. Durat igitur Academia, non suis viribus, sed tuis beneficiis
nixa.

nixa. Durabitque in posterum, si neque hæc demseris (ac demes nunquam) & nova addideris, quibus reficias atque instaures, quæ hæctenus quidem suffulcisti. Quamvis enim huic pulcherrimæ moli ipsis iniitiis substructa fundamenta statim firmissima sint; eaque munita & solidata deinceps robustius: tamen quid non resolvit & laxat & frangit denique atque debilitat, cum longa bellorum atque effrenis rabies, tum bellis omnibus acrior inclementia fati? Quæ simul nihil ad calamitates ultimas nobis fecerunt reliqui; simul & illa convelli in tantum quassarique; quin subruere partibus plurimis & emoveri cepta sunt, ut nisi reparetur labes, substructioni perpetuitas, quamvis admotis his tibicinibus ac fulcris, constare haut possit: & sic ruinæ discrimen dilatatum magis, quam sublatum videatur. Sufficit tamen, ELECTOR, fundasse te Academiæ cymbam interim, contra tempestates furentes hac sacrâ anchorâ, & præcavisse naufragium: cum detonuerit procella, fluctusque confederint, non minor reficiendæ jactatæ navis tibi incumbet cura, quam conservandæ fuerat ante. Ut integrâ perfectaque gloriâ depulsi periculi simul, & recuperati optimi statûs titulis auctus seculis omnibus audias, MAGNUS STATOR LITERARUM: FELIX CONSERVATOR STUDIORUM: MUSARUM OMNIUM AC RELIGIONIS BENIGNUS PATRONUS, DEFENSOR INVICTUS: ALTER DENIQUE ACADEMIÆ HUIUS, SED MAJOR PRIORE, FUNDATOR PIUS, ET INSTAURATOR FELICISSIMUS. Ut quæ bis hæctenus tentata bellis, ac primò quidem concussa dissipataque præcipiti turbine; post autem diuturna atque atroci

tempe-

tempestate vehementissimè quassata convulsaque est, tuis deinceps auspiciis, freta pace, freta securitate perpetua, nunquam non gliscat lætissimis auctibus, & omne in ævum adeò floreat, triumphet atque æternet, communis Christiani magistra orbis, & inexhaustâ fecunditate maximorum virorum in omni genere felicissima mater. In fine orationis vota nuncupanda sunt; sed ingenua, sed verecunda, ac sobria; non affectata & improba, & specie quidem magnifica, re ipsâ inania ac vana. Quale Romani Oratoris legimus, cum Imperatorem suum in omnia secula vivere precatur. Ludibrii, aut putidæ adulationis fuerit, non veri aut magni affectus, optare, quantumvis maximo homini, quod humana conditio non ferat. Inquam ut longa vita cadat maximè; perpetua tamen haud cadit: quæ divinitatis solius prærogativa est. Cui fastigium proximum licet principes teneant; nondum participant tamen divinam naturam: & quamvis supra homines sint, homines tamen esse haud desinunt. Sed neque illud solennè acclamationum veterum, ELECTOR SERENISSIME, revocabo in usum, deposcens Numen, de nostris annis ut Tibi annos augeat. Quid enim aliud esset, quàm exuparantissimam opulentiam Numinis in arctum cogere, & ad inopiæ propemodum redigere necessitatem: quasi largiri non possit, ni alienum invaserit: & vitæ unius ut addat aliquid, detrahere de alterius, habeat necesse? Quò propius veriusque te novimus, summe rerum Sator, & gubernator operis tui ac hospitator, hoc religiosius sanctiusque Te veneramur: non illudentes majestati tuæ, si postulemus iniqua, & quæ, ut posses, nolles tamen, ut aliena, concedere; aut malè æstimantes potentiam tuam, si, quasi de

tuo quod dones non habeas, monstremus alibi, quod possis donare. Vero ac simplici voto quæsumus Te atque oramus, ut diutissimè serves, PRINCIPEM NOSTRUM, ut addas perennitatem domui ejus, incrementaque tam felicia, quæ nulla fortunæ, nulla debilitet temporum vis; non alius ullus cernat ac a-deat, quàm heres suus legitimusque successor: cum cælo interea ipse succedat haud ante, quàm nos in plenæ ac solidæ pacis tranquillatem locaverit, Tuque consumtis felicitatis humanæ muneribus, nihil, quod reddas ipsius meritis, habeas amplius, quàm cælum ipsum.

D I X I.

ORATIO QUARTA.
 FIDEM SERENISSIMO ELECTORI
 SAXONIÆ,
 CUM CLIMACTERICUM
 MAGNUM FELICITER
 SUPERASSET,
 DICTA IN TEMPO ARCIS
 A. cl. l. c. XLIX.

RECTOR MAGNIFICE: ILLUSTRIS
 ac Generosissime Comes: Sereniss. Electoris Saxonie
 Consiliarie, & Curia qua hinc est eminentissime Præses; nec
 non istius, ac Belzigiensis, tum Gomerana ac Elbenavdiensis
 Ditionum Supreme Præfecte: Legate Legionis & Castræ
 hujus fortissime: Patres Academiici plur. Reverendi, Am-
 plissimi, Excellentissimi: Doctores & Assessores, Consultissi-
 mi,

ms.